

loudellinen katsanto. Liiketaloudellinen järjkeily jää hänen sanojensa mukaan itse asiassa journalismin tutkimuksen ulkopuolelle, mutta sitä ei silti sovi hänestä unohtaa. Näin ei pääsekään käymään, sen verran paljon väitöskirjassa puhutaan kuluttamisesta, tuotteista ja muusta samanhenkisestä.

PASI KARONEN

Naisista ei kirjoiteta neutraalisti

Jonita Siivonen:
STOR ANNA, LITEN ANNA OCH TIO ANDRA PERSONPORTRÄTT.
SSKH Skrifter 11.

Svenska social- och kommunal-högskolan vid Helsingfors universitetet, Universitetstryckeriet, Helsingfors 1999

187 sivua + 12 liitesivua

Suurten päivälehden, Hufvudstadsbladetin ja Dagens Nyheterin syyskuun 1996 henkilöhaastatteluista suunnilleen kolmannes oli naisten haastatteluja. Hbl:n sivuilla pääsevät julki kulttuurin, politiikan ja erilaisten ammattien naiset. DN:n kirjo on vähän laajempi. Nuoria haastatteltavia puhuteltiin etunimillä, vanhempia sukunimellä tai koko nimellä. Haastattelujen kieli ei suinkaan ollut sukupuolineutraalia. Nämä ovat yksityiskohtia Jonita Siivosen tutkimustuloksista.

Henkilöhaastattelut ovat varsin tutkimatonta aluetta, kuten Jonita Siivonen toteaa omassa lisensiaattitutkimuksessaan Stor Anna, Liten Anna och tio andra personporträtt. Vapaasti suomennettuna työn nimi

voisi olla Iso Anna, Pikku-Anna ja kymmenen muuta henkilöhaastattelua.

Siivonen valitsi lopulliseen aineistoonsa kaksitoista naisista tehtyä henkilöhaastattelua suomalaisesta Hufvudstadsbladetesta ja ruotsalaisesta Dagens Nyheteristä, kuusi kummastakin syyskuulta 1996. Kaikkiaan DN julkaisi 91 ja Hbl 74 henkilöhaastattelua tutkimuskautena. Miesten haastatteluja näistä oli 59 ja 50.

Otoksesta löytyi kaksi Anna-nimistä haastateltavaa ja näistä Siivonen kehitti tutkimukselna nimen. Dagens Nyheterin haastattelema 15-vuotias venäläinen tenniksen pelaaja Anna Kournikova on otsikon mukaan Pikku-Anna, joka haluaa suurimmaksi. (Liten Anna / ska bli störst). Isoksi Annaksi ei Hufvudstadsbladetin henkilökuvassa olevaa näyttelijä Anna Hultinia tai ketään muutakaan jutuissa nimetä. Ison ja pienen rinnastaminen työn nimesä kuvaakin enemmän naishaastateltavista käytettävää luonnehdinnan tapaa kuin kohteen todellista ominaisuutta.

Siivosen otoksessa olevien henkilökuviin haastateltavat ovat joko jotenkin menestyneitä tai sitten "tavallisia ihmisiä", joita oli kohdannut onnettomuus tai kriisi (137). Sekä menestys että onnettomuudet ja kriisit ovat perusteluja, kriteereitä, joilla asiat ja henkilöt pääsevät julki uutisjournalismissa. Sikäli haastattelut olivat kummankin päivälehden niinsanottua normaalityyppisiä, eivät mitenkään poikkeuksellista aineistoa.

Siivonen käytti omien sanojensa mukaan enimmäkseen tekstianalyysia kuin diskurssianalyysia (44). Jutuissa kuuluva journalistin äänen tutkiminen olisi ollut toinen näkökulma lähestyä aihetta, joskin kielelliset valinnat ovat journalistin va-

lintoja ja sitä kautta journalistin ajattelumallit ja puhuvat tulevat esille. Puhuvat ovat joko kirjoittajan henkilökohtaisia puhetapoja, tyytlejä ja ilmaisuja tai sitten journalistiroolin puhetapoja. Tutkittujen Hbl:n haastattelujen kirjoittajat ovat kaikki naisia, sen sijaan DN:n haastatteluista viisi on miestoimitajan kirjoittamaa (82).

Haastateltavien naiseus tulee Siivosen mukaan esille paitsi sukupuolen selkeästi osoittavissa ilmaisuissa, kuten nimissä, kuvissa ja pronomineissa (hon), myös henkilöhaastattelujen teemoissa. Tämän tutkija osoittaa kirjoittamalla haastattelut uusiksi siten, että naisen tilalla päähenkilönä onkin joku mies. Tekstien sukupuolisidonnaisuus käy ilmi vallan selkeästi (146-147). Idea on käyttökelpoinen kenelle tahansa journalistillekin, joka haluaa joskus tarkistaa, kirjoittaako sukupuolineutraalia tekstiä.

Siivosen tutkimus on hyvä lisä journalistien haastattelujen opetukseen. Siitä voi löytää oman työn tarkistusmenetelmiä, kuten edellä. Siitä voi löytää vihjeitä haastattelujen rakentamiseen, kuten aineistossa olevat matkametaforat (132-133). Sivulta 155 alkava sisällöllisten ja kielellisten mallien tiivistelmä sekä henkilöhaastattelujen lajityyppien esittely ovat suoraan käyttökelpoisia työvälineitä opetukseen.

Kirekö on jättänyt muutamia virheitä tai puutteita, joista harmitavin on se, että sivulla 63 alaviitteessä mainitusta herrasta Neystä ei löydy selvyyttä lähdeluettelon avulla. Eikä Tampereen yliopiston kirjaston tietokantakaan auttanut. Kolme herrasta Neystä löytyi, mutta kukaan ei ollut julkaisuja vuodelta 1996.

KAARINA MELAKOSKI

KOKOUSKUTSU 14.3. 2001

Tiedotustutkimuksen yhdistyksen (TOY ry. www.uta.fi/tiedotustutkimus/TOY)

kevätkuukauskokous pidetään 14.3.2001 klo 15.30 alkaen

Helsingissä Tieteiden talossa, osoitteessa Kirkkokatu 6.

Ennen kokousta Tieteiden talossa pidetään Nordicom ja TOY:n yhteinen seminaari, joka esittelee viestinnän alan tuoretta tutkimusta.

Lisätietoja TOY:n sihteeriltä, sähköposti sinikka.torkkola@uta.fi.

TERVETULOA KAIKKI TOY:n JÄSENET!